

คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสำหรับครู

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง พระรัตนตรัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการเรียนรู้ของนักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรศึกษารายละเอียดให้เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนก่อนที่จะใช้บทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

๑. บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง พระรัตนตรัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีทั้งหมด ๑๐ เล่ม ดังนี้

เล่มที่ ๑ เรื่อง ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

เล่มที่ ๒ เรื่อง สังคมชมพูทวีปสมัยก่อนพุทธกาล

เล่มที่ ๓ เรื่อง พุทธประวัติ : การก่อตั้งพระพุทธศาสนา

เล่มที่ ๔ เรื่อง เวสสันดรชาดก

เล่มที่ ๕ เรื่อง พระรัตนตรัยและพุทธศาสนสุภาษิต

เล่มที่ ๖ เรื่อง อริยสัจ ๔ : ทุกข์และสมุทัย

เล่มที่ ๗ เรื่อง อริยสัจ ๔ : นิโรธและมรรค

เล่มที่ ๘ เรื่อง พระไตรปิฎก

เล่มที่ ๙ เรื่อง พุทธสาวกและพุทธสาวิกา

เล่มที่ ๑๐ เรื่อง ชาวพุทธตัวอย่าง

๒. ครูต้องเตรียมบทเรียนสำเร็จรูปให้ครบตามจำนวนนักเรียน

๓. ศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปตั้งแต่กรอบแรกจนถึงกรอบสุดท้าย ทั้งเนื้อหา กิจกรรมให้เข้าใจก่อนปฏิบัติกิจกรรมต่อไป

๔. ศึกษาว่ากิจกรรมในกรอบใดที่ครูต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาบ้าง

๕. บทเรียนสำเร็จรูปเล่มนี้ ใช้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา พระพุทธศาสนา รหัสวิชา ส ๓๑๑๐๒ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (พระพุทธศาสนา) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๖. ใช้บทเรียนสำเร็จรูปนี้เสริมนักเรียนที่เก่ง และช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า

๗. พยายามชี้แจงให้นักเรียนอ่านคำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูปให้เข้าใจ และปฏิบัติตามทุกขั้นตอน ทุกกรอบ ทั้งเนื้อหา คำถาม คำตอบ หรือแบบประเมินผล ก่อนเรียนและหลังเรียน

๘. ครูชี้แจงนักเรียนว่า เมื่อทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนหรือตอบคำถามทุกกรอบ นักเรียนไม่ควรเปิดดูคำตอบก่อน นักเรียนควรมีคุณธรรมประจำตัว มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง

คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสำหรับนักเรียน

บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง พระรัตนตรัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จัดทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ นักเรียนอ่านคำชี้แจงและทำตามขั้นตอนตั้งแต่ต้นไปจนจบ ดังต่อไปนี้

๑. ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระสำคัญแล้วจะทราบ ว่าเมื่อเรียนจบบทเรียนนี้แล้วนักเรียนจะสามารถทำอะไรได้บ้าง

๒. บทเรียนนี้ไม่ใช่ข้อสอบ นักเรียนพยายามศึกษาและตอบคำถามทำไปเรื่อย ๆ ทีละกรอบ นักเรียนจะได้รับความรู้เมื่อตอบคำถามด้วยตัวนักเรียนเอง

๓. ก่อนศึกษาเนื้อหาในบทเรียน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน ของนักเรียน ยังไม่ตรวจคำตอบ

๔. ศึกษาบทเรียนไปเรื่อย ๆ ตามลำดับทีละกรอบ แต่ละกรอบจะมีคำถามให้นักเรียนตอบ ด้วยตนเอง ตอบเสร็จแล้วค่อยเปิดดูคำตอบในกรอบถัดไปจนถึงกรอบสุดท้าย ห้ามข้ามกรอบโดย เด็ดขาด

๕. เมื่อเปิดดูเฉลยแล้ว ถ้าตอบผิด ให้กลับไปอ่านกรอบนั้นใหม่และตอบใหม่ให้ถูกต้อง ค่อย ๆ ทำความเข้าใจกับเนื้อหา ไปทีละกรอบ ไม่ต้องกังวล

๖. หลังเรียนเนื้อหาเสร็จแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดประจำบทเรียนในกรอบสรุปทำให้ ครบทุกข้อ แล้วค่อยเปิดดูเฉลยในหน้าถัดไป (ทำในกระดาษคำตอบที่ครูแจกให้)

๗. เมื่อศึกษาเนื้อหาจนจบทุกกรอบแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ตรวจคำตอบ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน นำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนไปกรอกลงใน แบบบันทึกคะแนนการใช้บทเรียนสำเร็จรูปที่ครูเตรียมไว้ให้ เพื่อประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ถ้าไม่ผ่านเกณฑ์ ให้นักเรียนเริ่มศึกษาใหม่ตั้งแต่ กรอบที่ ๑ เป็นต้นมา

๘. นักเรียนไม่ควรเปิดดูคำตอบก่อน ควรฝึกคุณธรรมประจำตัว มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง

๙. หลังจากเรียนเสร็จแล้ว นักเรียนควรเก็บบทเรียนสำเร็จรูปให้เรียบร้อยพร้อมที่จะให้ผู้อื่น นำไปศึกษาได้ต่อไป

มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๑ : รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๑ : วิเคราะห์สังคมชมพูทวีปและคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้าหรือสังคมสมัยของศาสนาที่ตนนับถือ

ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๒ : วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๓ : วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๔ : วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๑๒ : วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมืองและสันติภาพ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๑๓ : วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๑๔ : วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่างการดำเนินชีวิตจากประวัติสาวก ชาดกเรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด

ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๑๕ : วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการสังคายนาพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ และการเผยแผ่

ส ๑.๑ ม. ๔-๖/๑๖ : เชื่อมมั่นต่อผลการทำความดี ความซื่อ และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผลถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิต เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์

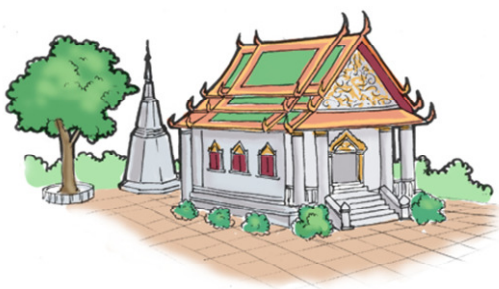
จุดประสงค์การเรียนรู้และสาระสำคัญ

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ
๒. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ ได้
๓. เผยแผ่ความรู้และปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมต่อความสำคัญของพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ

สาระสำคัญ

ศาสนาทุกศาสนามีหลักคำสอนให้ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาได้พัฒนาตนเองให้ดีขึ้น สูงขึ้น จนกระทั่งก้าวสู่เป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตตามระบบความเชื่อนั้น ๆ สำหรับพระพุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากล มีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง เน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง และเป็นศาสตร์แห่งการศึกษาที่สมบูรณ์ การที่พระพุทธศาสนามีความสำคัญดังกล่าวนี้ ทำให้พระพุทธศาสนาได้รับการยกย่องว่าเป็นศาสนาแห่งเหตุผลและเป็นศาสนาแห่งสัจธรรม

แบบทดสอบก่อนเรียน

คำชี้แจง

๑. แบบทดสอบก่อนเรียน มีจำนวน ๑๐ ข้อ คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน เวลา ๑๐ นาที
๒. ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำลงในกระดาษคำตอบที่ครูแจกให้

๑. “พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เป็นทฤษฎีสากล” หมายความว่าอย่างไร
 - ก. เป็นคำสอนที่สามารถพิสูจน์ได้
 - ข. เป็นคำสอนที่น่าเชื่อถืออย่างยิ่ง
 - ค. เป็นคำสอนที่ตรงกับของศาสนาอื่น
 - ง. เป็นคำสอนที่มุ่งประโยชน์สุขแก่คนทั่วไป
๒. เพราะเหตุใดอริยสัจ ๔ จึงถือว่าเป็นทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากล
 - ก. เป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้
 - ข. เป็นคำสอนที่พิสูจน์แล้วว่ามีอยู่จริงในโลก
 - ค. เป็นคำสอนที่สอดคล้องกับหลักของวิทยาศาสตร์
 - ง. เป็นคำสอนที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าถูกต้องและเป็นจริง
๓. องค์ประกอบข้อใดไม่จัดอยู่ในทางสายกลางที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา
 - ก. สัมมาทิฐิ
 - ข. สัมมาสมาธิ
 - ค. สัมมาคารวะ
 - ง. สัมมาสัมมัสนะ
๔. มรรคมงคล ๘ ข้อใดแสดงความสัมพันธ์กับศีล สมาธิ และปัญญาไม่ถูกต้อง
 - ก. สัมมาวาจา ศีล
 - ข. สัมมาอาชีวะ สมาธิ
 - ค. สัมมาทิฐิ ปัญญา
 - ง. สัมมาสังกัปปะ ปัญญา
๕. เพราะเหตุใดหลักกรรมข้อที่กล่าวถึงศรัทธา จึงต้องมีปัญญาอยู่ด้วยเสมอ
 - ก. ป้องกันความมกมาย
 - ข. กระตุ้นให้เกิดความเชื่อมั่น
 - ค. ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม
 - ง. แก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น

๖. เพราะเหตุใดพระพุทธศาสนาจึงมีหลักการและวิธีการที่เป็นสากล
- ก. เป็นศาสนาที่แพร่หลายไปทั่วโลก
 - ข. เป็นศาสนาที่มุ่งเอาชนะธรรมชาติ
 - ค. เป็นศาสนาที่มุ่งเน้นความสะอาดสบายของมนุษย์
 - ง. เป็นศาสนาที่มุ่งเน้นความสันติสุขของมวลมนุษยชาติ
๗. “ถือนมกลตึ้นข้าว เชื่อเรื่องวัตถุมงคล” ข้อความนี้มีความสัมพันธ์ในลักษณะตรงกันข้ามกับข้อใด
- ก. ศีล
 - ข. จาคะ
 - ค. ปัญญา
 - ง. ศรัทธา
๘. ข้อใดกล่าวถึงมรรคมีองค์ ๘ ได้ถูกต้อง
- ก. หนทาง ๘ ประการที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์
 - ข. ทางสายกลาง ๘ ประการที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์
 - ค. องค์ประกอบ ๘ ประการที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์
 - ง. ทางสายเดียวแต่มีองค์ประกอบ ๘ ประการ ที่นำไปสู่ความดับทุกข์
๙. ข้อใดเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้แก่เด็กโดยวิธีการแห่งศรัทธาที่ดีที่สุด
- ก. ครูอาจารย์ช่วยแนะนำสั่งสอน
 - ข. ผู้ใหญ่ประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี
 - ค. พระสงฆ์เทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรม
 - ง. พ่อแม่เอาใจใส่เลี้ยงดูให้ความรักความอบอุ่น
๑๐. การปฏิบัติตนเช่นไร เรียกว่า “ทางสายกลาง”
- ก. เด็กชายเขียวชอบทรมานตนเอง
 - ข. เด็กชายดำชอบปล่อยตัวเองตามสบาย
 - ค. เด็กชายขาวชอบครูสอนวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด
 - ง. เด็กชายแดงรู้จักแบ่งเวลาในการเรียน การเล่น การทำงาน

ที่มา : <http://www.dou.us/wp-content/uploads/288web.jpg>

๑. พระพุทธศาสนามีทฤษฎีที่เป็นสากล

หลักธรรมที่เป็นสากล เป็นหลักธรรมที่สามารถถือประพฤติปฏิบัติได้ทุกชาติ ทุกภาษา ทุกชนชั้นของสังคม หากประพฤติปฏิบัติตามก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ได้ได้อย่างสันติสุข โลกเกิดความสงบ ไม่เบียดเบียนทำร้ายซึ่งกันและกัน ไม่ก่อให้เกิดสงครามซึ่งส่งผลเสียหายต่อมวลมนุษยชาติและธรรมชาติอย่างมหาศาล หลักธรรมที่เป็นสากลของพระพุทธศาสนา มีดังต่อไปนี้

๑.๑ หลักความเป็นกฎธรรมชาติ ถือว่าความจริงนั้นเป็นกฎธรรมชาติ เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมดาของมัน พระพุทธเจ้ามีฐานะเป็นผู้ค้นพบ หมายความว่า กฎความจริงของธรรมชาตินั้นมีอยู่อย่างนั้นเองเป็นธรรมดา พระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นหรือไม่อุบัติขึ้นก็ตาม ธรรมชาตาก็เป็นธรรมชาติอยู่อย่างนั้นไม่มีใครฝืนกฎของธรรมชาติไปได้ ซึ่งหลักการนี้ถือว่าเป็นสากล เพราะการที่เราฝืนธรรมชาตีก่อให้เกิดความเสียหายมากมาย เช่น การผลิตเทคโนโลยีที่สนองความต้องการหรือความสะดวกสบายของมนุษย์ ก่อให้เกิดผลเสียต่อธรรมชาติ เกิดมลพิษทั้งในอากาศ ในน้ำ และบนบก เป็นต้น หลักธรรมที่เป็นกฎธรรมชาติ เช่น หลักไตรลักษณ์

ที่มา : <http://www.kunkroo.com/UserFiles/Image/1250012292.jpg>

คำถามกรอบที่ ๑

หลักธรรมที่เป็นสากลมีลักษณะอย่างไร

เฉลยคำถามกรอบที่ ๑
เป็นหลักธรรมที่สามารถถือประพฤติปฏิบัติ
ได้ทุกชาติ ทุกภาษา ทุกชนชั้นของสังคม

หลักไตรลักษณ์ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สามัญลักษณ์
แปลว่า ลักษณะที่ทั่วไปหรือเสมอเหมือนกันแก่สิ่งทั้งปวง
ประกอบด้วย

- 1) **อนิจจตา** ได้แก่ ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืน ภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมและสลายไป
- 2) **ทุกขตา** ได้แก่ ความเป็นทุกข์ ภาวะที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้นและสลายตัวภาวะที่กดดันฝืน
และขัดแย้งอยู่ในตัว เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไปจะทำให้คงอยู่ในสภาพ
นั้นไม่ได้ ภาวะที่ไม่สมบูรณ์ มีความบกพร่องอยู่ในตัว ไม่ให้ความพึงพอใจเต็มที่แก่ ผู้อยากด้วยตัณหา
และก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้เข้าไปอยากเข้าไปยึดด้วยตัณหาอุปาทาน เช่น อยากได้สิ่งของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ไม่ได้
ตามที่ต้องการก็เกิดความทุกข์ เป็นต้น
- 3) **อนัตตตา** ได้แก่ ความเป็นอนัตตาความไม่ใช่ตัวตนความไม่มีตัวตนที่แท้จริงของมันเอง ความไม่
เป็นตัวของตัวเอง แต่เป็นไปตามเหตุปัจจัย เช่น คนเราเมื่อเกิดมาต้องแก่ ต้องเจ็บ และต้องตาย เราไม่
สามารถจะบังคับไม่ให้เกิดขึ้นตามความต้องการของเราได้ เพราะมีเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแก่ ความเจ็บ
และความตาย เป็นต้น

พระธรรมปิฎกกล่าวว่า ผู้ที่มองเห็นไตรลักษณ์ รู้เท่าทัน
ธรรมดา และมีนิรามิสสุข (สุขที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องล่อด้วยวัตถุ
สิ่งของหรือกามคุณ) เป็นหลักประกัน แม้จะยังเสพกามสุขก็ไม่มิด
มัวถึงกับหมกมุ่นหลงใหล หรือถลาลึกลงเกิดโทษรุนแรง
โดยเฉพาะจะไม่เกินเลยจนกลายเป็นเหตุแห่งการเบียดเบียนตน
และผู้อื่น และแม้เมื่อความสุขนั้นผันแปรไปก็จะไม่ถูกความทุกข์
ใหญ่ท่วมทับเอา ยังคงดำรงสติอยู่ได้ มีความกระตือรือร้นน้อยเป็น
ผู้พร้อมที่จะเสวยความสุขในทุกระดับได้อย่างสมบูรณ์เต็มอิมเต็ม
รสและคล่องใจ เพราะไม่มีความกังวลห่วงข้องเป็นเงื่อนปมหรือ
เป็นเครื่องกีดขวางที่คอยรบกวนอยู่ภายใน และยิ่งกว่านั้น ทั้งที่
สามารถเสวยสุขทั้งหลายได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด แต่ก็ไม่ติดใน
ความสุขเหล่านั้นไม่ว่าจะประณีตหรือดีวิเศษเพียงใด

ที่มา : http://www.br.ac.th/elearning/social/jitraporn/Buddhism%20%20M6/image/unit_2/ptt016.jpg

เฉลยคำถามกรอบที่ ๒
 หลักไตรลักษณ์ ประกอบด้วย อนิจจตา
 ทุกขตา และ อนัตตตา

๑.๒ หลักของความเป็นเหตุเป็นผล หรือความเป็นเหตุปัจจัยแบบอิงอาศัยกันของสิ่งทั้งหลาย เรียกว่า “กฎปฏิจจสมุปบาท” ซึ่งมีสาระสำคัญโดยย่อว่า “อิมสมิ สติ อิหิ โหติ; อิมสมิ อสติ อิหิ น โหติ. “เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี; เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี” อิมสสุปบาทา อิหิ อุปปชฺชติ; อิมสส นิโรธา อิหิ นิรุชฺชติ. “เพราะสิ่งนี้เกิด สิ่งนี้จึงเกิด; เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้ก็ดับ” หมายความว่า เมื่อมีผลอย่างหนึ่ง ก็มีเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลเช่นนั้น เช่น เมื่อเราปลูกต้นมะม่วง ต้นมะม่วงงอกงามขึ้นมาก็เป็นผล และมีเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดเป็นต้นมะม่วง เช่น อาศัยดิน อาศัยน้ำ อาศัยออกซิเจน อาศัยอุณหภูมิที่พอเหมาะ อาศัยปุ๋ย เป็นต้น

๑.๓ หลักศรัทธา เป็นหลักศรัทธาที่นำมาสู่ปัญญา นั่นคือ ความไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ จะต้องเชื่อความจริงที่พิสูจน์ได้ ทดลองได้ หลักธรรมนี้ได้แก่ “กาลามสูตร” เช่น อย่าเชื่อ เพราะได้ฟังตามกันมา เพราะได้เรียนตามกันมา เพราะได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา เพราะเสียงเล่าลือ เพราะอ้างตำรา เพราะตรรกะ เพราะอนุমানเอา เพราะคิดตรองตามแนวเหตุผล เพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตน เพราะมีรูปลักษณะน่าเชื่อ และเพราะเห็นว่าเป็นสมณะเป็นครูอาจารย์ของเรา ดังนั้นจากหลักธรรมข้อนี้ แสดงให้เห็นว่าบุคคลทุกคนไม่ควรเชื่ออย่างไร เหตุผล การจะเชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะต้องมีการพิสูจน์ ตรวจสอบ คิดไตร่ตรองด้วยสติปัญญา เป็นต้น

ที่มา : http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/01/Paintings_of_Life_of_Gautama_Buddha_-_Asalha_Puja.jpg

คำถามกรอบที่ ๓
 หลักธรรมที่นำมาสู่ปัญญาคือหลักธรรมใด

เฉลยคำถามกรอบที่ ๓
กาลามสูตร

๑.๔ หลักการแก้ปัญหาด้วยการกระทำของมนุษย์ตาม

หลักเหตุผล เป็นหลักที่มนุษย์สามารถแก้ปัญหาด้วยการกระทำ

ของตนเองและด้วยสติปัญญาของตนเอง ไม่ใช่หวังอันวอนจากปัจจัยภายนอกหรือสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เช่น ภูตผีปีศาจ รุกขเทวดา เทพเจ้า ทั้งหลาย เป็นต้น พระพุทธเจ้าเล่าไว้ในพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “มนุษย์ทั้งหลาย ถูกภัยคุกคามแล้ว พวกเขาก็นั่งเจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าภูผา ต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่พึ่ง แต่สิ่งเหล่านั้น ไม่ใช่สรณะอันเกษม เมื่อยึดเอาสิ่งเหล่านั้นเป็นสรณะ ย่อมไม่สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง” “แต่ชนเหล่าใดมาถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะ รู้เข้าใจอริยสัจ ๔ เห็นปัญหา เหตุเกิดแห่งปัญหา ภาวะไร้อปัญหา และวิธีปฏิบัติให้ถึงความสิ้นปัญหาจึงจะสามารถหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้”

วิธีการแก้ปัญหาด้วยปัญญาของมนุษย์ ก็คือ หลักธรรม “อริยสัจ ๔” ได้แก่

- ๑) ทุกข์ คือ เริ่มด้วยปัญหา ต้องรู้ปัญหาเกิดจากอะไร
- ๒) สมุทัย คือ สืบสาวหาสาเหตุของปัญหา
- ๓) นิโรธ คือ กำหนดจุดหมายที่จะดับหรือแก้ปัญหานั้น ๆ
- ๔) มรรค คือ ปฏิบัติตามวิธีการให้ถึงความดับหรือแก้ปัญหานั้น ๆ ได้

๑.๕ หลักกฎแห่งกรรม เป็นหลักที่ว่าด้วยกรรม (การกระทำ) และวิบากกรรม (ผลของการกระทำ) ซึ่งเป็นหลักสากลที่ว่า การกระทำกรรมใดก็ตามก็ย่อมได้รับผลกรรมนั้นตอบสนอง หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ หากตนเองกระทำเรื่องใดก็ตามก็ย่อมได้ผลการกระทำนั้นตอบสนอง นั่นคือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

ที่มา : http://www.hp8northern.com/images/happy_soul_0001.jpg

๑.๖ หลักพระธรรมวินัย หลักการของ

พระธรรมวินัยหรือคำสั่งในพระพุทธศาสนาที่ถือว่า เป็นสากลสามารถนำไปปฏิบัติได้ทุก ๆ คน ได้แก่

- ๑) สอนให้พึ่งตนเอง
- ๒) สอนให้ทำความดีด้วยการเสียสละ
- ๓) สอนให้เอาชนะใจตนเอง
- ๔) สอนให้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้รู้แจ้งเห็นจริง
- ๕) สอนให้ถือความถูกต้องเป็นหลัก
- ๖) สอนให้ก้าวหน้าในความดีเสมอ
- ๗) สอนให้รักษากาย วาจา ใจ ด้วยศีล
- ๘) สอนแบบจำแนกแฉงตามเหตุผล
- ๙) สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของคน
- ๑๐) มีการสอนเป็นระดับ ได้แก่ ในระดับโลกียะ และระดับโลกุตระ

คำถามกรอบที่ ๔

หลักธรรมใดใช้แก้ปัญหาของมนุษย์ด้วยปัญญา

เฉลยคำถามกรอบที่ ๔

อริยสัจ ๔

๒. วิธีการทางพระพุทธศาสนาที่เป็นสากล

มีวิธีการมากมายที่เป็นสากลสามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติได้ทั้งหมด ในที่นี้จะขอกล่าวในส่วนที่เป็นวิธีการใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

๒.๑ **วิธีการพัฒนามนุษย์และสังคม** ขบวนการพัฒนามนุษย์ที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาหลักของการศึกษาของพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น ๓ ด้าน โดยสอดคล้องกับองค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มี ๓ ด้าน คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เรียกว่า “ไตรสิกขา” ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๑) **ศีล** คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม หมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องมีผลดี ได้แก่

ที่มา : <http://www.sila5.com/wp-content/uploads/2014/06/5.jpg>

๑.๑) การรักษาวินัยแม่บทของชุมชนหรือขององค์กร เช่น ศีล กฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ระเบียบข้อบังคับ และจรรยาบรรณของวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น

๑.๒) การรู้จักใช้อินทรีย์ เช่น รู้จักพิจารณาเลือกที่จะดู จะฟัง แยกแยะได้ว่าสิ่งใดควรดู ควรฟัง สิ่งใดที่เป็นสิ่งดีงาม มีประโยชน์หรือเป็นโทษภัย และละเว้นกระทำการที่ไม่ดีเหล่านั้น การรู้จักดู ฟัง อย่างมีสติ ไม่ปล่อยตัวลุ่มหลง มัวเมา ตกเป็นทาสของสิ่งที่ได้ดู ได้ฟัง การไม่เห็นแต่ความสนุกสนานบันเทิงเพียงอย่างเดียวควรดู ฟังในสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญญา

๑.๓) การหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ เช่น เป็นอาชีพที่ไม่เบียดเบียน เอาเปรียบผู้อื่น เป็นอาชีพที่ช่วยแก้ไข้ปัญหา หรือสร้างสรรค์ชีวิตและสังคม เป็นอาชีพที่ช่วยให้พัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นอาชีพที่ไม่ทำลายคุณค่าของชีวิต เป็นอาชีพที่ทำให้ได้ปัจจัยต่าง ๆ มาเลี้ยงชีวิตด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังปัญญาของตนเอง เป็นต้น

คำถามกรอบที่ ๕

การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วยด้านใดบ้าง

เฉลยคำถามกรอบที่ ๕
พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา

๒) สมภา คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านจิตใจ หมายถึง การพัฒนาจิตใจดังต่อไปนี้

๒.๑) คุณภาพจิต ได้แก่ คุณธรรมความดีงามต่าง ๆ เช่น เมตตา กรุณา กตัญญูกตเวทิตา คารวะ หิริโอตตปปะ ฯลฯ ซึ่งหล่อเลี้ยงจิตใจให้งอกงาม และเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมที่ดีงาม

๒.๒) สมรรถภาพจิต ได้แก่ ความสามารถ เข้มแข็ง มั่นคง มีประสิทธิภาพของจิต เช่น ฉันทะ (ความใฝ่รู้ ใฝ่ดี ใฝ่ทำ) วิริยะ (ความเพียร) อุตสาหะ (ความขยัน) ขันติ (ความอดทน) สติ (ความระลึกได้ การควบคุมตนได้) สมภา (ความตั้งมั่น ความแน่วแน่ ความสงบ) รวมทั้งความไม่ประมาท เป็นต้น ที่ทำให้ก้าวหน้านั่นคงในพฤติกรรมที่ดีงาม และพร้อมที่จะใช้ปัญญา

๒.๓) สุขภาพจิต ได้แก่ สภาพจิตที่ปราศจากความขุ่นมัว เศร้าหมอง ร่าร้อน เป็นต้น ความสดชื่น เอิบอím ร่าเริง เบิกบาน ผ่อนคลาย ผ่องใส เป็นสุข ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพกาย และทำให้พฤติกรรมที่ดีงามมีความมั่นคง สอดคล้องกลมกลืน

๓) ปัญญา คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านปัญญา มีหลายระดับ เช่น

๓.๑) ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สัดดับรับฟังหรือเล่าเรียน และรับถ่ายทอดศิลปวิทยาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒) การรับรู้ประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่บิดเบือนหรือเอนเอียง ด้วยอคติทั้งหลาย

๓.๓) การคิดพิจารณาวินิจฉัยอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยการใช้ปัญญาบริสุทธิ์ ไม่ถูกกิเลส เช่น ความอยากได้ประโยชน์ และความเกลียดชัง เป็นต้น เข้ามาครอบงำบังคับบัญชา

๓.๔) การรู้จักมอง รู้จักคิด ที่จะให้เข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ ที่เรียกว่า มองเป็น คิดเป็น เช่น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะ สืบสาวเหตุปัจจัย เป็นต้น

๓.๕) การรู้จักคิดจักการ ดำเนินการ ทำกิจให้สำเร็จ ฉลาดในวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย

๓.๖) ความสามารถแสวงหา เลือกคัดสรรประมวลความรู้ ความคิดได้ชัดเจนและสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงสร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์

๓.๗) เป็นการใชปัญญาขั้นสูงสุด นั่นคือ ความรู้แจ้งความจริงของโลกและชีวิต หรือรู้เท่าทันธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายที่ทำให้วางใจถูกต้องต่อทุกสิ่งทุกอย่าง สามารถแก้ปัญหาชีวิตขจัดความทุกข์ในจิตใจ

ของตนได้ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งทั้งหลาย จิตไม่ถูกบีบคั้นครอบงำกระทบกระทั่งด้วยความผันผวนปรวนแปรของสิ่งต่าง ๆ หลุดพ้น เป็นอิสระ อยู่เหนือกระแสโลก ซึ่งทำให้ปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายและดำเนินชีวิตด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

เฉลยคำถามกรอบที่ ๖

- ๑. คุณภาพจิต ๒. สมรรถภาพจิต และ
- ๓. สุขภาพจิต

๒.๒ วิธีแสวงหาความรู้ ในกระบวนการพัฒนาปัญญา

ของมนุษย์ จะสัมพันธ์กับวิธีทำให้เกิดปัญญา ๓ วิธี คือ

- ๑) จินตตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิดการพิจารณาหาเหตุผลด้วยตนเอง
- ๒) สุตตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการสดับเล่าเรียนหรือถ่ายทอดหาเหตุผลต่อกันมา
- ๓) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการลงมือปฏิบัติฝึกหัดอบรม

นอกจากนี้ความรู้ที่จัดโดยกิจกรรมและผลงานของมนุษย์ ได้แก่ ความรู้ที่เนื่องด้วยปฏิบัติการทางสังคม เช่น การสื่อสาร ถ่ายทอด การแสวงหา การพูดคุย เป็นต้น จำแนกออกได้เป็น ๓ อย่างคือ

- ๑) **สุตะ** คือ ความรู้ที่ได้สดับ เล่าเรียน หรือถ่ายทอดต่อกันมา แบ่งย่อยได้เป็น ๒ คือ

๑.๑) ความรู้ที่ได้สดับตรับฟัง บอกเล่า สอนเรียน ถ่ายทอดต่อกันมา

๑.๒) ความรู้ที่บางศาสนาถือว่าได้รับการเปิดเผยแจ้งدلใจจากองค์บรมเทพ เช่น พรหมณ์

ถือว่า พระเวท เป็นความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดจากพระพรหมโดยตรง เป็นต้น

- ๒) **ทิวฺติ** คือ ความเห็น ทฤษฎี ลัทธิ ความเชื่อถือต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ที่ได้สรุปผลอย่างใด

อย่างหนึ่ง มีการเผยแพร่ มีคนเชื่อถือและปฏิบัติตาม เป็นต้น

- ๓) **ญาณ** คือ ความรู้ ความหยั่งรู้ ความบริสุทธิ์ ความรู้ตรงตามสภาวะ หรือปัญญาที่ทำงาน

สัมฤทธิ์ผล เป็นต้น ญาณเป็นความรู้ระดับสุดยอดของปัญญามนุษย์ และเป็นผลสำเร็จสำคัญของมนุษย์ และมีส่วนผลักดันสำคัญ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในอารยธรรมของมนุษยชาติ

๒.๓ วิธีการประกาศอิสรภาพของมนุษย์ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์พึ่งตนเอง ดังสุภาษิตที่ว่า

“อตตาทิ อตตานิ นาโถ” หมายถึง ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยที่มนุษย์จะต้องแก้ปัญหาด้วยสติปัญญาของมนุษย์เอง และมนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้ โดยไม่ต้องบงบงสรรงอ้อนวอนด้วยพิธีกรรมจากเทพเจ้า บันดาล จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย มนุษย์มีอิสรภาพของตนเอง

๒.๔ วิธีการให้มนุษย์อยู่ร่วมกันโดยสันติวิธี โดยกระทำแต่ความดี มีหลักธรรมประจำใจ

ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน มีความเมตตากรุณา ความกตัญญูรู้คุณ ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เป็นต้น หลักธรรมมากมายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาดีต่อมวลมนุษยชาติที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๒.๕ วิธีการสอนให้มนุษย์ล่งพ้นจากความทุกข์ ตามหลักของอริยสัจ ๔ ดังที่กล่าวมา

คำถามกรอบที่ ๗

การแสวงหาความรู้มีกี่วิธี อะไรบ้าง

เฉลยคำถามกรอบที่ ๗
มี ๓ วิธี ได้แก่ จินตามยปัญญา
สุตมยปัญญา และ ภาวนามยปัญญา

๓. พระพุทธศาสนามีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง

พระพุทธศาสนามีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา หมายถึง ทางสายกลาง, ข้อปฏิบัติเป็นกลาง ๆ ไม่หย่อนจนเกินไปและไม่ตึงจนเกินไป นั่นคือการรู้จักปฏิบัติตนให้พอดี ให้รู้จักประมาณ ซึ่งเรียกว่า มรรคมีองค์ ๘ ประกอบด้วย

- ๑) สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ เช่น เห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เห็นว่านรกสวรรค์มีจริง เป็นต้น
- ๒) สัมมาสังกัปปะ คือ ดำริชอบ เช่น ดำริไม่พยายาบทปองร้ายผู้อื่น ดำริไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นต้น
- ๓) สัมมาวาจา คือ วาจาชอบ เช่น ไม่พูดเท็จ (พูดคำสัตย์ คำจริง) ไม่พูดส่อเสียด (พูดสมัครสมานสามัคคี) ไม่พูดคำหยาบ (พูดคำสุภาพอ่อนหวาน) ไม่พูดเพ้อเจ้อ (พูดคำที่มีสาระไม่เหลวไหล)
- ๔) สัมมากัมมันตะ คือ กระทำชอบ เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินิโคตนา
- ๕) สัมมาอาชีวะ คือ เลี้ยงชีพชอบ เช่น เลี้ยงชีพด้วยอาชีพสุจริต ไม่ประกอบอาชีพทุจริต เป็นต้นว่า ค้ามนุษย์ ค้าอาวุธ ค้าสิ่งเสพติด ค้าน้ำเมา เป็นต้น
- ๖) สัมมาวายามะ คือ พยายามชอบ เช่น พยายามระวังไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้นในจิต พยายามละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป พยายามสร้างคุณที่ยังไม่มีให้มี และพยายามรักษาคุณที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ตลอดไป
- ๗) สัมมาสติ คือ ระลึกรู้ชอบ เช่น มีสติ รู้ตัวทั่วพร้อม หรือ ระลึกรู้กาย เวทนา (ความรู้สึก) จิต (สภาพจิต) ธรรม (สภาพธรรม) ตามความเป็นจริงว่าเป็นสภาพที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปตามธรรมดาของโลก ไม่มีสัตว์ บุคคล ตัวตนของเราของเรา
- ๘) สัมมาสมาธิ คือ จิตตั้งมั่นชอบ เช่น การที่จิตแน่วแน่เป็นสมาธิ ปราศจากนิวรณ์ (เครื่องปิดกั้นจิตจากความดีงาม) ๕ อย่าง คือ ความใคร่ในกาม ความพยายาบทปองร้ายเขา ความง่วงซึม ความฟุ้งซ่าน รำคาญใจ และความลึกลับสงสัย

คำว่า “ชอบ” ในที่นี้มีได้ความหมายว่า ชอบใจ หรือพอใจ แต่หมายความว่า ถูกต้อง ไม่ผิดพลาด การแก้ปัญหาในชีวิตตาม “ทางสายกลาง” จึงหมายถึงการปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง ได้แก่ ทางที่มีองค์ประกอบ ๘ ประการข้างต้น ทางสายกลางเป็นทางที่ไม่สัมพันธ์ และไม่เอียงเข้าใกล้ทางสุดโต่งทั้ง ๒ ทาง คือ ทางที่บำรุงบำเรอความสุขทางกาย กับทางที่ทรมาณตนให้ลำบากด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งพระพุทธองค์ได้

คำถามกรอบที่ ๘
การรู้จักปฏิบัติตนให้พอดี ให้รู้จักประมาณ เรียกว่าอะไร

ทดลองปฏิบัติมาแล้ว และทรงพบว่ามิใช่แนวทางที่ถูกต้อง ส่วนทางสายกลางเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ถ้าปฏิบัติตามแล้วย่อมดับความทุกข์ ความเดือดร้อนได้ หนทางนี้เป็นทางที่นำพระพุทธองค์ไปสู่การตรัสรู้และนิพพานในที่สุด

เฉลยคำถามกรอบที่ ๘

มรรคมีองค์ ๘

การปฏิบัติตนตามทางสายกลาง เป็นการรู้จักประพฤติกปฏิบัติตนตามกรอบของมรรคมีองค์ ๘ หรือโดยย่อตามหลักไตรสิกขา นั่นคือ

๑) ศีลสิกขา คือ การเล่าเรียนฝึกฝนและอบรมในด้านความประพฤติ คือประพฤดีดีทางกาย คือ มีสัมมากรรมมันตะ การกระทำชอบ ได้แก่ สุจริตทางกาย (ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม) มีสัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่ สุจริตทางวาจา (ไม่พูดปด ไม่พูดเพ้อเจ้อ ไม่พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ) มีสัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ คือ มีอาชีพที่สุจริต

ที่มา : <http://th.aectourismthai.com/images/blog/content1/20121212142421.jpg>

ที่มา : <http://news.dmc.tv/images/meditationNAW/550824.1.jpg>

๒) จิตตสิกขา คือ การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ มีจิตใจที่มีประสิทธิภาพ หรือมีเกราะป้องกันจิต มีสุขภาพจิตที่ดี คือ มีสัมมาวายามะ พยายามชอบ หมายถึง การเป็นคนมีนิสัยที่มีความพยายาม มีมานะบากบั่น มุ่งทำงานให้ประสบความสำเร็จด้วยดี ไม่ปล่อยเวลาให้เปล่าประโยชน์ เป็นต้น มีสัมมาสติ ระลึกชอบ คือ มีสติระลึกแต่สิ่งที่เป็นกุศลจิต เช่น ไม่มีราคะ โทสะ โมหะ รู้สิ่งที่ทำให้เจริญและก่อให้เกิดความเสื่อม เป็นต้น มีสัมมาสมาธิ จิตตั้งมั่นชอบ คือ การเพ่งพินิจด้วยจิตที่เป็นสมาธิแน่วแน่ การมีจิตตั้งมั่นต่อการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นต้น

๓) ปัญญาสิกขา ได้แก่ การฝึกฝนอบรมทางปัญญา คือมีความรู้ทั่ว มีปรีชาหยั่งรู้เหตุผล มีความรู้ความเข้าใจชัดเจน รู้จักแยกแยะเหตุผล รู้ดีชั่ว รู้คุณโทษ รู้ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น โดยให้มีสัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ คือ มีความรู้ความเข้าใจในอริยสัจ ๔ มรรค ผล นิพพาน หรือมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโลกและชีวิต รู้บาปบุญคุณโทษ เป็นต้น มีสัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ คือการดำริออกจากกามทั้งหลาย

ไม่พยาบาทจองเวร หรือเบียดเบียนคนอื่น การไม่เอาเปรียบใคร หรือมีความคิดดี ถูกต้อง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ถูกที่ควร เป็นต้น

เฉลยคำถามกรอบที่ ๙
ศีลสิกขา จิตตสิกขา และปัญญาสิกขา

อมร โสภณวิเศษฐ์วงศ์ และกวี อิศริวรรณ (๒๕๓๓) กล่าวถึงวิธีปฏิบัติที่ยึดถือทางสายกลางในพระพุทธศาสนามีแบบต่าง ๆ ดังนี้คือ

๑) การปฏิบัติตามทางสายกลาง คือ มัชฌิมาปฏิปทา เป็นข้อปฏิบัติตรงกลางระหว่างปลายสุด ๒ ทาง คือ ทางย่อหย่อน หรือความหมกมุ่นในกาม กับทางตั้งเครียด คือการทรมานตนให้ลำบาก ทางสายกลางเป็นข้อปฏิบัติที่พอเหมาะพอดี คนส่วนมากยกเว้นคนจำพวกดอกบัวใต้น้ำสามารถปฏิบัติได้ทุกคน

๒) การปฏิบัติอย่างกลาง ๆ ระหว่างความหย่อนเกินไปกับความตึงเกินไป เช่น การทำความเพียรในการปฏิบัติ ถ้ามีความเพียรหย่อนเกินไปหรือตึงเกินไป ก็ไม่บรรลุผล ต้องมีความเพียรพอดี คือ อย่างกลาง ๆ จึงจะบรรลุ เปรียบเหมือนกับการขึ้นสายพิณ ๓ แบบ คือขึ้นหย่อนไป ตืดไม่ตึง ขึ้นตึงไป ตืดก็ขาด ต้องขึ้นพอดี ตืดแล้วจะมีเสียงไพเราะ

๓) ความรู้จักประมาณ หรือ มัตตตณฺญาตา ในการกระทำต่าง ก็เป็นการปฏิบัติอย่างกลาง ๆ เช่น ความรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร ไม่บริโภคมากเกินไป ไม่บริโภคน้อยเกินไป บริโภคแต่พอสมควร รวมทั้งความรู้จักประมาณในเรื่องอื่น ๆ ด้วย จึงมีพุทธศาสนสุภาษิตว่า มตตตณฺญาตา สทา สาธุ ความรู้จักประมาณทำให้สำเร็จประโยชน์ทุกเมื่อ

๔) การทำใจเป็นกลาง หรือมีอุเบกขา ในโลกธรรม โลกธรรมมี ๘ ประการ จำแนกเป็นฝ่ายที่น่าปรารถนา เรียกว่า อิฏฐารมณฺ์ และฝ่ายที่ไม่น่าปรารถนา เรียกว่า อนิฏฐารมณฺ์ ฝ่ายที่น่าปรารถนา ๔ ประการ คือ ลาก ยศ สรรเสริญ สุข ฝ่ายที่ไม่น่าปรารถนา ๔ ประการคือ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ วิธีปฏิบัติขั้นต่ำ คือ ไม่ตีใจจนเกินไป เมื่อประสบโลกธรรมฝ่ายที่น่าปรารถนา ไม่เสียใจจนเกินไป เมื่อประสบ

ที่มา : http://www.oknation.net/blog/home/album_data/88/27088/album/36263/images/323769.jpg

โลกธรรมฝ่ายที่ไม่น่าปรารถนา วิธีปฏิบัติขั้นสูงคือ ไม่ยินดี ไม่ยินร้ายในโลกธรรม มีใจเป็นอุเบกขา

๕) ไม่ส่งเสริมคนผิด และไม่ซ้ำเติมคนผิด คนทำผิดแล้วให้แก้ไข ให้กลับตัวเป็นคนดี เป็นต้น

เฉลยคำถามกรอบที่ ๑๐
ลาภ ยศ สรรเสริญ และสุข

๔. พระพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง

๔.๑ **หลักศรัทธา** ศรัทธา หมายถึง ความเชื่อ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความเชื่ออย่างมีเหตุผล อาจแบ่งความเชื่อออกเป็น ๒ ประเภทง่าย ๆ คือ

๑) **ความเชื่อแบบปิดกั้นปัญญา** หมายถึง การใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อ การปลุกเร้า หรือการบังคับให้เชื่อ โดยไม่ให้มีข้อสงสัย ข้อคำถาม แต่ให้ทำตามเพียงอย่างเดียว เป็นสิ่งที่ต้องถือปฏิบัติตามยึดมั่นโดยไม่ต้องถามหาเหตุผล

๒) **ความเชื่อแบบสื่อนำสู่ปัญญา** หมายถึง ความเชื่อที่มีเหตุผล โดยอาศัยปัญญาพิจารณาวิเคราะห์ในสิ่งที่ควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ เมื่อเชื่อแล้วก็ค้นหาข้อเท็จจริง พยายามศึกษาค้นคว้าทดลอง

ที่มา : <http://mpics.manager.co.th/pics/Images/556000010803501.JPEG>

หลักความเชื่อในพระพุทธศาสนาในกาลามสูตร
กล่าวไว้ดังนี้

อย่าเชื่อ เพียงเพราะได้ฟัง (เรียน) ตามกันมา

อย่าเชื่อ เพียงเพราะได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

อย่าเชื่อ เพียงเพราะเสียงเล่าลือ

อย่าเชื่อ เพียงเพราะอ้างตำรา

อย่าเชื่อ เพียงเพราะโดยตรรกะ

อย่าเชื่อ เพียงเพราะอนุমানเอา

อย่าเชื่อ เพียงเพราะคิดตรองตามแนวเหตุผล

อย่าเชื่อ เพียงเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตน

อย่าเชื่อ เพียงเพราะมีรูปลักษณะน่าเชื่อถือ

อย่าเชื่อ เพียงเพราะเห็นว่า ท่านสมณะนี้เป็นครูอาจารย์ของเรา

๔.๒ **หลักปัญญา** ปัญญา หมายถึง ความรู้ทั่ว ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน บุคคลจะเกิดความรู้ได้ต้องอาศัยปัญญา ๓ ประเภท คือ

๑) **จินตามยปัญญา** ปัญญาเกิดจากการคิดการพิจารณาหาเหตุผลด้วยตนเอง

๒) **สุตมยปัญญา** ปัญญาเกิดจากการสดับตรับฟัง การเล่าเรียน หรือถ่ายทอดสืบต่อกันมา

๓) **ภาวนามยปัญญา** ปัญญาเกิดจากการลงมือปฏิบัติ ฝึกหัด อบรมสัมมนา เป็นต้น

คำถามกรอบที่ ๑๑

ศรัทธาในพระพุทธศาสนาหมายถึง

เฉลยคำถามกรอบที่ ๑๑
ความเชื่ออย่างมีเหตุผล

๔.๓ ศรัทธาที่เกิดจากปัญญา ศรัทธาหรือความเชื่อเป็นสื่อนำไปสู่ปัญญา นั่นก็คือเมื่อเกิดความเชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า หาเหตุหาผล จึงเป็นกระบวนการในการพัฒนาปัญญา กล่าวโดยสรุปดังนี้คือ

- ๑) ศรัทธาเป็นเพียงขั้นหนึ่งในกระบวนการพัฒนาปัญญา และกล่าวว่าเป็นขั้นต้นที่สุด
- ๒) ศรัทธาที่พึงประสงค์ คือ ต้องเป็นความเชื่อที่มีปัญญารองรับ เป็นความเชื่อที่มีเหตุผล
- ๓) ศรัทธาที่ใช้อารมณ์ เป็นความเชื่อที่มงาย เป็นสิ่งที่ต้องกำจัดหรือแก้ไขให้ถูกต้อง
- ๔) ศรัทธาที่มุ่งหมายในกระบวนการพัฒนาปัญญานั้น เป็นศรัทธาที่กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากริพิสูจน์ความจริงจึงมุ่งมั่นที่จะค้นหาความรู้ นั้น ๆ

๕) คุณประโยชน์ของศรัทธามี ๒ ลักษณะคือ ศรัทธาเป็นปัจจัยให้เกิดปิติซึ่งทำให้เกิดความสงบเยือกเย็นนำไปสู่สมาธิและปัญญาในที่สุด และศรัทธาทำให้เกิดความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติ มุ่งมั่นค้นหาความรู้ที่เกิดจากความเชื่อนั้น ๆ ใ้รู้แจ้งเห็นจริง นำไปสู่ปัญญาในที่สุด

๖) ศรัทธาเป็นไปเพื่อปัญญา เมื่อเกิดศรัทธาต่อเรื่องใด ๆ สิ่งใด ๆ ก็ตาม ก็คิดเห็นเหตุผล หรือค้นหาความจริงนั้น ๆ ดังนั้นศรัทธาจึงส่งเสริมค้นคิดหาเหตุผล ด้วยความพึงพอใจและเต็มใจ การขอร้องให้เชื่อก็ดี การบังคับให้ยอมรับความจริงตามที่กำหนดก็ดี การขูให้เชื่อก็ดี เป็นวิธีการที่ไม่ใช่สิ่งทีก่อให้เกิดศรัทธา

๗) ในการพัฒนาปัญญา อาจกำหนดขั้นตอนที่จัดว่าเป็นระยะของศรัทธาได้ดังนี้คือ

- ๗.๑) สร้างทัศนคติที่มีเหตุผล ไม่เชื่อหรือยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามหลักกาลามสูตร
- ๗.๒) ยินดีรับฟังหลักการ ทฤษฎี คำสอน ความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยใจเป็นกลาง คิดพิจารณาถึงข้อเท็จจริง

๗.๓) พิจารณาหาเหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ พิจารณาถึงที่มาของหลักการ ทฤษฎี คำสอน ความคิดเห็นต่าง ๆ

๗.๔) นำมาคิดวิเคราะห์ ทดสอบหรือทดลองด้วยเหตุผล จนเกิดความมั่นใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแท้จริง

๗.๕) เมื่อมีข้อเคลือบแคลงสงสัย ก็สามารถสอบถามหรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ความรู้ที่แท้จริง

คำถามกรอบที่ ๑๒

คุณประโยชน์ของศรัทธามีอะไรบ้าง

แบบฝึกหัดที่ ๑

เฉลยคำถามกรอบที่ ๑๒

ศรัทธาเป็นปัจจัยให้เกิดปิติ และทำให้เกิดความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติ มุ่งมั่นค้นหาความรู้ที่เกิดจากความเชื่อนั้น ๆ ให้รู้แจ้งเห็นจริง

คำชี้แจง

จงเติมคำตอบให้ถูกต้องและสมบูรณ์ (๑๐ คะแนน)

๑. หลักไตรลักษณ์ แปลว่าอะไร
.....
๒. หลักศรัทธา เป็นหลักศรัทธาที่นำมาสู่ปัญญา หลักธรรมนี้ได้แก่หลักธรรมใด
.....
๓. อริยสัจ ๔ ประกอบด้วยอะไรบ้าง
.....
๔. ศील หมายถึงอะไร
.....
๕. จินตามยปัญญา แปลว่าอะไร
.....
๖. พระพุทธศาสนาได้สอนให้ผู้ปฏิบัติยึดทางสายกลาง คำว่า “ทางสายกลาง” คืออะไร
.....
.....
๗. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ปฏิบัติตนตามหลักทางสายกลางคือหลักธรรมใด
.....
๘. การปฏิบัติตนโดยยึดหลักทางสายกลางตามหลักของพระพุทธศาสนา มีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติอย่างไร
.....
.....
๙. ศรัทธาในพระพุทธศาสนา หมายความว่าอย่างไร
.....
๑๐. ปัญญา หมายความว่าอย่างไร
.....

แนวคำตอบแบบฝึกหัดที่ ๑

๑. หลักไตรลักษณ์ แปลว่าอะไร
ลักษณะที่ทั่วไปหรือเสมอเหมือนกันแก่สิ่งทั้งปวง.....
๒. หลักศรัทธา เป็นหลักศรัทธาที่นำมาสู่ปัญญา หลักธรรมนี้ได้แก่หลักธรรมใด
กาลามสูตร.....
๓. อริยสัจ ๔ ประกอบด้วยอะไรบ้าง
ทุกข์, สมุทัย, นิโรธ, และมรรค.....
๔. ศีล หมายถึงอะไร
การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และวาจา ให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องมีผลดี.....
๕. จินตามยปัญญา แปลว่าอะไร
ปัญญาเกิดจากการคิดการพิจารณาหาเหตุผลด้วยตนเอง.....
๖. พระพุทธศาสนาได้สอนให้ผู้ปฏิบัติยึดทางสายกลาง คำว่า “ทางสายกลาง” คืออะไร
ทางสายกลาง คือ ความพอดีหรือสมดุลกัน ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปอย่างหนึ่งของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ข้อปฏิบัติทางสายกลาง คือ ไม่ตั้งเกินไป ไม่หย่อนเกินไป.....
๗. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ปฏิบัติตนตามหลักทางสายกลางคือหลักธรรมใด
มรรคมีองค์ ๘.....
๘. การปฏิบัติตนโดยยึดหลักทางสายกลางตามหลักของพระพุทธศาสนา มีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติอย่างไร
ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติ เช่น ทำให้งานต่าง ๆ ที่กำลังทำสำเร็จหรือบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ตนเองได้วางเอาไว้.....
๙. ศรัทธาในพระพุทธศาสนา หมายความว่าอย่างไร
ความเชื่ออย่างมีเหตุผล.....
๑๐. ปัญญา หมายความว่าอย่างไร
ความรู้ทั่ว ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน.....

แบบทดสอบหลังเรียน

คำชี้แจง

๑. แบบทดสอบหลังเรียน มีจำนวน ๑๐ ข้อ คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน เวลา ๑๐ นาที
๒. ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำลงในกระดาษคำตอบที่ครูแจกให้

๑. เพราะเหตุใดพระพุทธศาสนาจึงมีหลักการและวิธีการที่เป็นสากล
 - ก. เป็นศาสนาที่แพร่หลายไปทั่วโลก
 - ข. เป็นศาสนาที่มุ่งเอาชนะธรรมชาติ
 - ค. เป็นศาสนาที่มุ่งเน้นความสะอาดสบายของมนุษย์
 - ง. เป็นศาสนาที่มุ่งเน้นความสันติสุขของมวลมนุษยชาติ
๒. “ถือมองคลตื้นข่าว เชื่อเรื่องวัตถุมงคล” ข้อความนี้มีความสัมพันธ์ในลักษณะตรงกันข้ามกับข้อใด
 - ก. ศีล
 - ข. จาคะ
 - ค. ปัญญา
 - ง. ศรัทธา
๓. “พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เป็นทฤษฎีสากล” หมายความว่าอย่างไร
 - ก. เป็นคำสอนที่สามารถพิสูจน์ได้
 - ข. เป็นคำสอนที่น่าเชื่อถืออย่างยิ่ง
 - ค. เป็นคำสอนที่ตรงกับของศาสนาอื่น
 - ง. เป็นคำสอนที่มุ่งประโยชน์สุขแก่คนทั่วไป
๔. เพราะเหตุใดอริยสัจ ๔ จึงถือว่าเป็นทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากล
 - ก. เป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้
 - ข. เป็นคำสอนที่พิสูจน์แล้วว่ามียุ่จริงในโลก
 - ค. เป็นคำสอนที่สอดคล้องกับหลักของวิทยาศาสตร์
 - ง. เป็นคำสอนที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าถูกต้องและเป็นจริง
๕. มรรคมืองค์ ๘ ข้อใดแสดงความสัมพันธ์กับศีล สมาธิ และปัญญาไม่ถูกต้อง
 - ก. สัมมาวาจา ศีล
 - ข. สัมมาอาชีวะ สมาธิ
 - ค. สัมมาทิจู ปัญญา
 - ง. สัมมาสังกัปปะ ปัญญา

๖. ข้อใดกล่าวถึงมรรคมีองค์ ๘ ได้ถูกต้อง
- หนทาง ๘ ประการที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์
 - ทางสายกลาง ๘ ประการที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์
 - องค์ประกอบ ๘ ประการที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์
 - ทางสายเดียวแต่มีองค์ประกอบ ๘ ประการ ที่นำไปสู่ความดับทุกข์
๗. เพราะเหตุใดหลักธรรมข้อที่กล่าวถึงศรัทธา จึงต้องมีปัญญาอยู่ด้วยเสมอ
- ป้องกันความมกมาย
 - กระตุ้นให้เกิดความเชื่อมั่น
 - ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม
 - แก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น
๘. ข้อใดเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้แก่เด็กโดยวิธีการแห่งศรัทธาที่ดีที่สุด
- ครูอาจารย์ช่วยแนะนำสั่งสอน
 - ผู้ใหญ่ประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี
 - พระสงฆ์เทศนาอบรมสั่งสอนหลักธรรม
 - พ่อแม่เอาใจใส่เลี้ยงดูให้ความรักความอบอุ่น
๙. องค์ประกอบข้อใดไม่จัดอยู่ในทางสายกลางที่เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา
- สัมมาทิฐิ
 - สัมมาสมาธิ
 - สัมมาคารวะ
 - สัมมากัมมันตะ
๑๐. การปฏิบัติตนเช่นไร เรียกว่า “ทางสายกลาง”
- เด็กชายเขียวชอบทรมานตนเอง
 - เด็กชายดำชอบปล่อยตัวเองตามสบาย
 - เด็กชายขาวชอบครูสอนวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด
 - เด็กชายแดงรู้จักแบ่งเวลาในการเรียน การเล่น การทำงาน

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
๑	ก	๖	ง
๒	ง	๗	ค
๓	ค	๘	ง
๔	ข	๙	ข
๕	ก	๑๐	ง

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
๑	ง	๖	ง
๒	ค	๗	ก
๓	ก	๘	ข
๔	ง	๙	ค
๕	ข	๑๐	ง

บรรณานุกรม

- จรัส พยัคฆราช และคณะ. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖
พระพุทธศาสนา ๑ ม. ๔ - ๖. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด,
ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.
- พระมหามุนีส กิตติสาโร. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, ๒๕๕๕.
วิชาการ, กรม. การจัดการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๕.
- _____. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส ๐๔๘ พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔.
พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๔.
- _____. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส ๐๔๙ พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔.
พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๐.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.
- วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรณปก. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม. ๔.
พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.
- _____. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส ๐๔๘ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๔.
- _____. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส ๐๔๙ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๔.
- สำเนียง เลื่อมใส และสุชาติ วราหพันธ์. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓. นนทบุรี : สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด, ๒๕๕๕.

คำนำ

บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง พระรัตนตรัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๐ เล่ม จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชา พระพุทธศาสนา รหัสวิชา ส ๓๑๑๐๒ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บทเรียนสำเร็จรูปเล่มนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เสริมนักเรียนที่เรียนเก่ง และช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า ซึ่งเนื้อหาในบทเรียนสำเร็จรูปประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้คือ คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสำหรับครูและนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้ กรอบเนื้อหา กรอบคำถาม เฉลยคำถามในแต่ละกรอบ แบบฝึกหัด แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน และบรรณานุกรม

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทเรียนสำเร็จรูปเล่มนี้ คงมีส่วนช่วยในการพัฒนาด้านการเรียนรู้ของตนเองสำหรับนักเรียน และเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้สนใจทั่วไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้เป็นอย่างดี เป็นประโยชน์และช่วยเป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

ภานุพันธ์ ศรีวงษ์

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสำหรับครู.....	๑
คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูปสำหรับนักเรียน.....	๒
มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด.....	๓
จุดประสงค์การเรียนรู้และสาระสำคัญ.....	๔
แบบทดสอบก่อนเรียน.....	๕
กรอบที่ ๑.....	๗
กรอบที่ ๒.....	๘
กรอบที่ ๓.....	๙
กรอบที่ ๔.....	๑๐
กรอบที่ ๕.....	๑๑
กรอบที่ ๖.....	๑๒
กรอบที่ ๗.....	๑๓
กรอบที่ ๘.....	๑๔
กรอบที่ ๙.....	๑๕
กรอบที่ ๑๐.....	๑๖
กรอบที่ ๑๑.....	๑๗
กรอบที่ ๑๒.....	๑๘
แบบฝึกหัดที่ ๑.....	๑๙
แนวคำตอบแบบฝึกหัดที่ ๑.....	๒๐
แบบทดสอบหลังเรียน.....	๒๑
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน.....	๒๓
บรรณานุกรม.....	๒๔